

СЕМЬ И СЗРНЕ
ЗА СЕТА

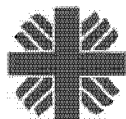
Начален
Еман

Настоящата публикация се издава в рамките на проект „Да научим! Въвеждане на принципите на обучението за развитие в българското образование”, по който партньори са:

Водещ партньор по проекта - фондация Глобална инициатива В психиатрията - София

Международна неправителствена организация, която работи за популяризиране на хуманна, етична и ефективна психичноздравна грижа по света.

Каритас България

Каритас България е благотворителна, неполитическа, независима обществена организация, чиято цел е подкрепа на нуждаещите се за изграждане на хуманно общество. Създадена е от Епископската конференция на Католическата църква в България и съблюдава социалната доктрина на Католическата църква. Като такава, организацията се разграничава с някои от средствата за преодоляване на част от проблемите в ЦХР като плануваната бременност, узаконяване на абортите и насърчаване използването на противозачатъчни средства и презервативи.

Информационна мрежа БлуЛинк

Работи за улесняване обмена на информация и връзките между български неправителствени организации, с цел повишаване на ефективността на действията за опазване на околната среда и изграждане на гражданско общество в България.

Център за приобщаващо образование (ЦПО)

Българска неправителствена организация, която работи за социално приобщаване и качествено образование за всички деца. Продължава работата на британския фонд Save the Children в България и региона.

Фондация “Джендър проект в България” (ДПБ)

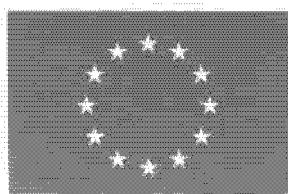
Работи за постигане и гарантиране на равни възможности за изява на жените и мъжете във всички сфери на личния и обществения живот чрез осигуряване на равнопоставен достъп до всички ресурси на обществото.

Си Ви Ес - България (Сгружение за доброволчески труд)

Разпространява идеята за доброволческа работа чрез организиране на доброволчески инициативи, мотивира младите хора да участват в такива дейности, популяризира и подкрепя международното сътрудничество и солидарност, социалната справедливост и опазването на околната среда.

Отговорност за съдържанието на публикацията носят единствено партньорите по проекта „Да научим!” и при никакви обстоятелства тя не може да се разглежда като отразяваща позицията на Европейския съюз.

Настоящата публикация се издава в рамките на проект „Да научим! Въвеждане на принципите на обучението за развитие в българското образование”, финансиран от Европейската комисия по програма за външни действия на Европейските общности Non-State Actors and Local Authorities in Development, Договор № DCI-NSAED/2009/202-172

Предговор

Скъпи учители,

С голямо уважение към вашата работа и с респект към усилията които ежедневно полагате, за да направите вашите часове в училище интересни за учениците, предлагаме помагалото С ум и сърце за света. То съдържа теми от глобално образование и е предназначено за най-малките ученици.

Помагалото няма претенции да е изчерпателно като тематика и като методология – уроците са преди всичко насочващи към глобалното измерение, което да бъде част от преподаването в училище. Причината е, че работата с най-малките ученици дава възможност за креативност при представяне на учебния материал почти във всеки час и възможност за комбиниране на методи и изразни средства.

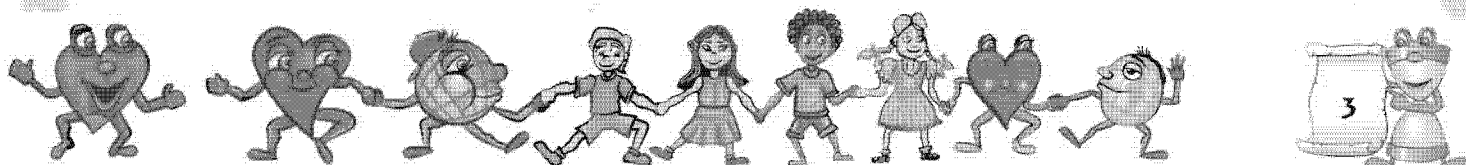
Огледайте се и вижте как е представен света около нас – той е предимно бял и европейски. А всъщност днес повече от всякога общностите населяват и общуват в единно, над-национално пространство, което създава усещането за многообразие и единство на общочовешкото. Следователно уменията, знанията и най-вече ценностите, които тази нова, глобална реалност изисква, са различни от онези, с които ние сме били възпитани. За да бъде животът на нашите деца пълноценен и от полза за другите и за света, е необходимо те да знаят как да се отнасят към различните култури, да познават предизвикателствата и отговорностите на глобалния свят и да притежават ценности, които ги правят по-добри, по-устойчиви и мотивирани в ролята им на глобални граждани. Колкото по-рано те започнат да мислят в глобален и межкултурен контекст, толкова по-добри млади глобални граждани ще бъдат.

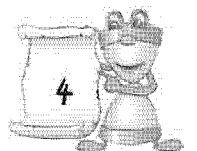
Именно това сме се опитали да предадем в настоящото помагало. То е разделено на три части: Ценности, Аз и моята общност и Културното многообразие на широкия свят. От ценностите сме избрали да представим онези, които вярваме, че са в основата на етичното поведение на всеки човек, а така също и на глобалното гражданство, което е основано на морално, отговорно и солидарно отношение. Темите са написани в първо лице, защото вярваме, че те първо се осмислят от всяко едно дете, а след това се споделят. Във втората част сме се опитали да дадем идеи за опознаване на света, който заобикаля нашите деца, този, който е в непосредствена близост до тях. Но едновременно с това накратко сме представили връзки с широкия свят отвъд нашия град, свят, който все повече е без граници. Последната част е кратък калейдоскоп на многообразието от култури по света. Избрали сме няколко интересни държави, които да представим на децата не само с кратка информация, а преди всичко с културни артефакти. По отношение на предложените задачи, в трите части сме заложили предимно на изобразително и приложно изкуство, на експерименти и творчество, на дискусии и образователни игри със снимки, които Вие можете да потърсите в интернет.

Всяка една от темите може да бъде изчерпана в един час, но се надяваме преди всичко тези теми да ви позволят вие сами да генерирате ваши нови идеи, които да разширят и допълнят учебното съдържание във всеки час.

Благодарим ви за вашата отгаденост в това благородно дело.

На добър час!

първа част
Ценности на
младия гражданин

Да бъдеш грижовен

Какво означава това?

Какво означава това?

Да се грижиш за някого е свързано с това, как се отнасяме един към друг. Да бъдеш мил/а, да покажеш, че те интересува как се чувства някой, да помогнеш, да гадеш, всички тези действия показват грижа към другия човек. Ако споделиш шоколада си с братчето си, ако помогнеш на баща ти да почистите заедно кухнята, означава, че те е грижа. Ако събираш отпадъците си след работа в клас, ти показваш на учителя, че те е грижа.

Всеки ден ти дава много възможности да покажеш, че те е грижа. А едно от най-приятните неща, които могат да се случат е, че хората често също ще бъдат мили с теб.

Макар и не винаги другите да се отнасят със същата грижа към теб, както ти към тях, с течение на времето ще се увериш, че всъщност приятелите, семейството, съучениците оценяват твоята загриженост към тях. Представи си ако хвърлиш топка в морето, без значение колко надалеч я хвърлиш, вълните ще я върнат при теб. Същото е и с добрите думи, и с добрите дела на грижа към другите - когато ги кажеш или направиш, някой ще ти покаже, че също го е грижа за теб. Грижата един за друг прави света едно наистина по-добро място.

Как можеш да бъдеш...

Как можеш да бъдеш грижовен?

С добри думи

Можеш да кажеш мила дума на някого. Или пък да кажеш на приятел, който ти изглежда тъжен „Знам как се чувстваш.“ Да споделиш радостта на друг „Толкова се радвам за теб!“ Или пък да направиш комплимент. Попитай приятеля ти как е, слушай внимателно какво ще ти отговори той, слушането също показва грижа. Понякога е по-подходящо да замълчим, отколкото да кажем каквито и да било. Не говори за другите зад гърба им, не разпространявай слухове, които си чул.

С добри дела

Би могъл да помагаш на другите, би могъл да споделяш с тях. Помогни на някого, който има трудности с домашното, почети книжка на по-малката си сестричка или братче, погрижи се за домашния си любимец. Споделянето на игрите, на лакомствата и на свободното време също показва, че те е грижа. Помагай на другите. Покажи уважение към хората, към животните, към природата.

Намери решение

- **Цел:** Да насърчи учениците да дискутират различни ситуации, в които показват грижа към другите.
- **Необходими материали:** За Вас, историите, за децата: няма.

○ **Насоки:** Прочетете всяка една от историите от реалния живот и дискутирайте с децата.

Братчето/сестричката ти (децата, които нямат брат или сестра, насърчете да си представят, че имат) всяка вечер си ляга без да прибере играчките си. За да покажеш своята грижа, ти ги прибиращ вместо него/нея. Ти правиш нещо добро за братчето си, но наистина ли му помагаш? Защо не? Какъв друг начин би предложил, за да бъдеш мил с него, но да намерите разрешение на въпроса с прибирането на играчките?

Имаш приятел/приятелка, който не обича да споделя играчките си с теб. Ще споделиш ли игрите с нея? Какво би направил?

Картички за добри дела

- **Цел:** Да насърчи учениците да бъдат добри. Да създаде възможност за работа в екип.
- **Необходими материали:** цветни листа, нарязани във формат карти за игра, кутия от обувки, други цветни хартии, лепило, ножици.

○ **Насоки:** Обсъдете с децата какви добри дела биха могли да правят, за да покажат, че ги е грижа за другите, за училището, за природата. Запишете това, което те изброяват. Обяснете им, че сега ще направите ваша обща кутия за добри дела. Идеята е да се надпишат колкото се може повече цветни картички с добри дела. Когато някой от учениците извърши едно добро дело, той ще може да пусне картичката в кутията. В края на всяка седмица ще можете да отваряте кутията и да изваждате от нея картичките с добри дела. Това може да продължи през целия месец или дори целия учебен срок.

Разделете класа на две групи. Едната може да започне да надписва и украсява картичките, а другата да се заеме с подготовка на кутията за обувки. Можете да я облепите с цветни хартии, хартиени цветя. Изрежете отвор на капака, в който да пускате картичките. Можете да залепите лентата, която да гарантира, че никога няма да отваря кутията сам, а винаги всички заедно.

Идеи за добри дела, които можете да запишете на картичките:

□ Удома

- Изхвърли боклука.
- Прочети приказка на някой по-малък от теб.
- Почисти обувките на всички.
- Кажу на баба ти, че я обичаш.

□ В училище

- Усмхни се на някого, който не познаваш.
- Опитай се да се опознаеш с твой съученик, който не познаваш добре.
- Зарадвай се за успеха на някой, който скача или тича бързо, или пък има успех на контролното.

□ За природата

- Опитай се да събираш отделно отпадъците – стъклени бутилки, пластмаса, хартия.
- Направи красива опаковка на подарък от... стари вестници.
- Почисти около блока.
- Посади с баща ти дърво.

Да бъдеш добър гражданин

Какво означава това?

Какво означава това?

Мислил ли си някога, че частите на нашето тяло работят заедно, за да можем да живеем, да се храним, да тичаме. А какво би станало, ако някоя част реши да не работи с останалите части, твоите ръце, или пък очите ти, или мускулите. Ти не би могъл да четеш, или да хапваш сладолед, или пък да спиш.

Хората също имат нужда да работят заедно. Например музикантите в един оркестър не могат да изсвирят нито една

мелодия, ако не работеха заедно.

Сътрудничество означава да работим или да играем в разбирателство. Когато работите заедно, всички полагате усилие, но често не бихте могли да направите сами много от нещата, за които работите заедно. Разбира се, не винаги можеш да накараш някого да работи заедно,

ако той или тя не иска. Но винаги е по-добре заедно да решите как да постъпите и какво да направите.

Случва се понякога, когато се опитват да си сътрудничат, хората да се карат, да не са съгласни. Но това е нормално. Това не е проблем. Истинският проблем е как да разрешиш несъгласието. Дали ще се ядосаш и ще удариш някого? Разбира се, че не. Най-добре е да говориш с другия човек и да намерите съгласие, въпреки вашия спор. Може би ще си помислиш „Защо да го правя?“ - защото именно така се учим да си сътрудничим, а също и защото ще се почувстваш по-добре, ако го направиш. Със сигурност ще направиш повече съученици, твои приятели и ще спорите по-малко.

Как можеш да си сътрудничиш с другите?

Хората си сътрудничат като работят заедно за една обща цел. Друг начин е като се опитват да разрешат даден проблем, но с разбирателство, а не като се карат или се обиждат един друг. Може би това не е лесно да се постигне в началото, но много

от хубавите неща започват трудно. Важното е да се опитваме. Колкото по-често опитваме да си сътрудничим, толкова по-добре ще се получава.

Когато си сътрудничат и не са съгласни как да работят заедно, се случва хората да са в конфликт. Има два неща, които помагат да разрешим възникнал спор – да говорим и да сме спокойни. Ето как точно може това да стане:

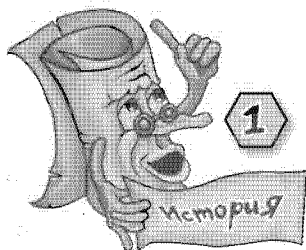
- не си позволявайте да се ядосате;
- разкажете какъв е проблема един на друг;
- споделете с човека, с който спорите как се чувствате;
- бъдете мили, докато общувате въпреки проблема;
- изслушайте какво казва другият;
- опитайте се отново да правите неща заедно.

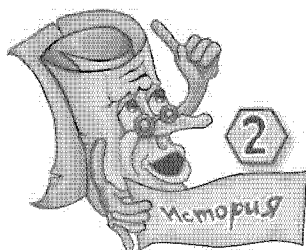
Намери решение

- Цел: Да насърчи учениците да дискутират различни ситуации, в които практикуват сътрудничество и разрешаване на конфликти.
- Необходими материали: За Вас, историите, за децата: няма.

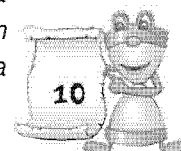
○ **Насоки:** Прочетете всяка една от историите на учениците. Нека да дискутират – заедно или на две групи. След това да представят пред класа своето решение.

Детето, което живее наблизо те обижда и ти се плези като те види. Как можеш да се защитиш, но да не бъдеш невъзпитан? Какво можеш да направиш, за да покажеш на твоя съсед как се чувстваш, как можете да започнете да играете заедно? Помисли, че разрешаването на спор изисква практика, колкото по-често се опитваш да разрешиш конфликт, толкова по-добър ставаш.

Харесва ти да казваш на хората, когато те правят нещо грешно. Но на твоите приятели това не им допада, те смятат, че се държиш като някой много важен. Как според теб би могъл на обясниш на приятелите си как според теб те трябва да правят нещата, но без да ги обидиш и да помислят, че де правиш на важен.

Да направим колаж за сътрудничеството

- Цел: Да насърчи учениците по креативен начин да представят своите идеи за сътрудничество.
- Необходими материали: Картон или флипчарт хартия, ножици, лепило, стари списания, цветни моливи и фулмастри.

○ **Насоки:** Разделете класа на две групи. Обяснете на децата, че колажът представлява постер с най-различни картинки и снимки на него. За да направят колаж за сътрудничеството не е необходимо да следват един определен начин. Ето две идеи, от които те биха могли да изберат:

Нека като начало учениците да потърсят снимки или рисунки от списанията, които са донесли. Снимките могат да представят група хора, които споделят неща заедно, разговарят, работят заедно. Друг начин е да изберат именно снимки, на които хората не си сътрудничат и с цветен молив да напишат начини, по които те биха могли да работят по-добре заедно.

Другата идея е децата да намерят в списанията думи, изрази, които да изразяват сътрудничество или какво хората биха могли да сторят, за да си сътрудничат по-добре. Например: „работим заедно“, „редуваме се“, „поемаме ангажменти“, „не се караме“, „обсъждаме заедно проблемите“. Окачете постерите в класната стая и ги покажете на родителите.

Можете да посъветвате учениците да се опитат у дома да направят подобен колаж или диаграма на сътрудничеството при домашните задължения.

Сътрудничество

**Какво
означава
това?**

Какво означава това?

Чувствали ли сте понякога, че нещо не е справедливо? Може би някой те е изпреварил на опашката в киното или твоят приятел е получил чисто ново колело, а пък ти не си имал никакво колело? Или пък брат ти/сестра ти може да си ляга по-късно от теб? Може би целият клас е бил наказан за нещо, което са извършили само няколко твои съученика? Или някой, който обичаш се е разболял или е пострадал.

Чували сте възрастните да казват „Е, такъв е животът, не винаги е справедлив.“ Тогава сте си мислели „Ами, защо тогава аз да бъда честен!“

Истината е, че когато си справедлив, хората ти се доверяват повече, уважават те и те харесват. Ако се отнасяш честно към хората, те виждат в теб един справедлив човек и е много по-вероятно те самите да постъпват справедливо.

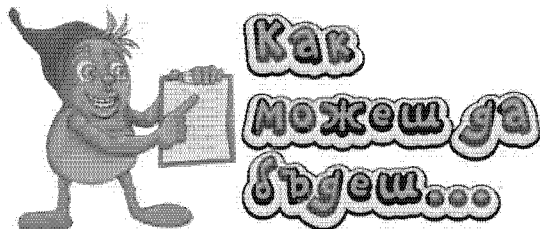
Справедливостта означава да се отнасяш така към другите хора, както ти би искал те да се отнасят към теб. Означава, че другите имат същите възможности и права, както и ти. Когато си справедлив ти, правиш всичко възможно да споделяш, да се регуливаш с другите като поемаш отговорност, да уважаваеш другите хора.

Справедливостта не означава, че всичко е еднакво за всички. Например, ти би искал да имаш куче, така както твоя приятел има куче. Но приятелят ти може би живее в къща, а ти в апартамент, където е трудно да се гледа едно куче. Ти все пак продължаваш да се отнасяш справедливо към твоя приятел и да си играете заедно.

Но много неща в света не са справедливи. Не е справедливо, че има гладни и бездомни хора, че има войни, че в някои части на света децата трябва да работят, вместо да ходят на училище. Но много хора са наясно с тези проблеми и работят усилено, за да ги разрешат. Необходимо е време и усилия, за да направим света справедлив.

Представи си свят, в който никой не е справедлив, как ти се струва това? Всички биха били егоисти, никой не би се грижил за другите. Би ли искал да живееш в подобен свят? Ние всички трябва да правим всичко по силите си, за да бъде светът справедлив. Всеки акт на справедливост прави света по-добър.

Как можеш да бъдеш справедлив?

Можеш да се редуваш с другите когато правите нещо и да споделяш онова, което имаш.

Когато играете компютърни игри, когато играете с топките или с други спортни уреди в училище. Можеш да споделиш плика с бонбони, или цветните фулмастри.

Изчакай търпеливо на опашката ако трябва да пазаруваш или пред тоалетната. И другите деца чакат, ако някой е дошъл преди теб, е справедливо той да мине пръв.

Реши да не бъдеш завистлив

Случва се други деца да имат неща, които ти нямаш, не бъди завистлив, макар че може да е трудно. Всъщност, завистта не те прави щастлив. А кара и другите да се чувстват зле. Ако твоята приятелка пее по-добре от теб и ти ѝ кажеш: „Не е честно, ти си толкова добра!“, това може би ще я накара да се почувства зле. Но ако вместо това ѝ кажеш: „Пееш толкова добре, можем ли заедно да се упражняваме, за да мога и аз да се науча.“, това ще бъде истински приятелски жест. Запомни, талантите и уменията на всяко дете са различни, важно е ти да откриеш какви са твоите таланти и да ги развиеш. Ако се прегпазиш от това да си завистлив, тогава ще успееш да откриеш някого, който да ти помогне да станеш добър в това, което умееш.

Уважавай всички хора.

Хората са различни един от друг по много начини: някои имат тъмна кожа, други са светли. Някои говорят български, други, арабски, други турски, или китайски. Някои хора са християни, други, мюсюлмани. Някои хора четат добре, други са добри по математика. Не е справедливо да се държиш лошо с онези, които са различни от теб. Опитайте се заедно да научите повече един за друг.

Ако някой не е справедлив, това може да те накара да заплачеш, или да се ядосаш, или да върнеш с друга несправедливост. Но нито едно от тези неща няма да ви помогне да се научите да бъдете справедливи един към друг.

Ето няколко идеи как да насърчим справедливостта в другите хора:

- Говори с другия човек. Например, кажи му, че според теб всички трябва да спазват реда си.
- Помоли някой възрастен да ти помогне.
- Ако несправедливостта не те притеснява или не те засяга силно, пропусни я.
- Ако несправедливостта е по време на игра, промени играта, измисли нещо друго, с което да играете.
- Смей се, хората могат да останат изненадани и това да подобри настроението.

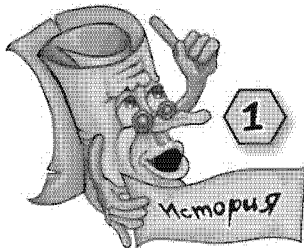

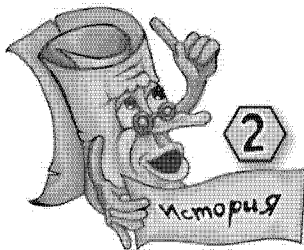
Намери решение

- **Цел:** Да насърчи учениците да дискутират различни ситуации, в които чувството им за справедливост е било засегнато.
- **Необходими материали:** За Вас, историите, за децата: няма.

○ **Насоки:** Прочетете всяка една от историите на учениците. Нека да дискутират – заедно или на две групи. След това да представят пред класа своето решение.

Твой добър приятел споделя, че иска да ходи на уроци по пиано. Другите ти приятели започват да му се подиграват, казвайки, че това са „момичешки“ работи и го избягват. Според теб, справедливо ли е това? Защо или защо не? Какво би се случило ако твоят приятел все пак се запише на уроци по пиано? А ако заради подигравките той не се запише? Какво би могъл да направиш ти?

В твоя квартал има ромски деца и семейства и всички живеете и се разбирате добре. Един ден обаче, в блока се нанася Асан, той и семейството му са от Сирия. Той не говори български и през повечето време е сам навън. Другите деца го избягват. Това не ти харесва, смяташ, че не е справедливо, но се боиш, че другите ще ти се смеят ако решиш да играеш с Асан. Какво би направил, за да може Асан да се почувства по-добре, а така също и другите деца да искат да играят с него.

Да затворим в буркан несправедливостта

- **Цел:** Да помогне на учениците заедно да обсъждат истории от ежедневието им, в които справедливостта е била нарушена.
- **Необходими материали:** Голям прозрачен буркан, или метална кутия от кафе, или картонена кутия, цветни хартии, маркери, ножици.

○ **Насоки:** Нека учениците да изработят и да поставят етикет на вашия буркан: „Буркан за несправедливости“. Сега поставете буркана на такова място в класната стая, че да бъде достъпен за всички. Наредете цветни хартии, формат А5, или по-малки и ги сложете до буркана. Обещайте си всички заедно, че ще записвате истории за несправедливост, на които сте били свидетели или, в които сте участвали, било в училище, било вън или навън. В края на всяка седмица, или на две седмици, се събирайте и четете историите. Обсъждайте ги заедно и се опитайте да намерите добро решение, съвет за този на когото е историята.

Справедливост

**Какво
означава
това?**

Какво означава това?

Уважението към другия означава, че ти се интересуваш от това как другия човек се чувства. Също така, вярваш, че идеите и мислите на този човек са важни и че към него трябва да се отнасяш с внимание.

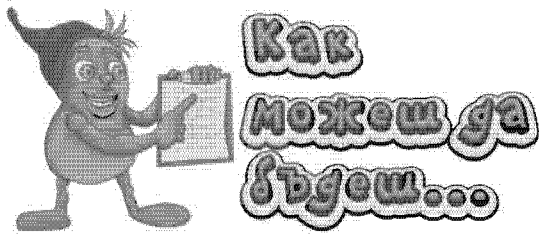
Ако поставиш някого в неудобно положение, то ти показваш неуважение към него. Случвало ли ти се е някой да те постави

в неудобно положение, да те засрами без причина. Ако се случи, бъди силен, това те прави по-добър и по-внимателен човек.

Уважението е проява на специална грижа. То е насочено към хората, които познаваме добре, но така също и хора, които не познаваме. Защото част от уважението към другите е заради това,

че те са човешки същества. Към всяко човешко същество трябва да се отнасяме с уважение. Ти си човешко същество, затова и към теб хората трябва да се отнасят уважително.

Как можем да показваме уважение?

Уважавай себе си

Част от начините да покажем уважение е като уважаваме сами себе си. Ако не се уважаваме, как можем да уважаваме другите. Как? На първо място, като не говориш лоши неща за себе си и не се отчайваш. Вместо да кажеш „Не мога да се справя.“, можеш да кажеш „Ще продължа да опитвам.“ Друга част от уважението към теб е грижата за това как изглеждаш. Да се храниш, доколкото е възможно здравословно, да не пиеш и пушиш, да не прекаляваш със сладките неща, да спортуваш. Но така също и пресичаш улицата на правилното място, носиш каска, когато си на велосипеда, слагаш си колан в автомобила. Важно е да уважаваш себе си, за да могат другите да те уважават.

Уважение към другите хора

Не забравяй да покажеш уважение към другите винаги когато можеш – у дома, в училище, в квартала. Това би могло да означава, да поиграеш с някой по-малък от теб, въпреки, че игрите му са ти скучни; да пазиш тишина, докато някой друг у дома почива; да отговаряш любезно на възрастните, когато говорят с теб; да изслушаш някой твой приятел, когато се чувства тъжен. Накратко, покажи грижа към другите хора и към чувствата и нещата, които са важни за тях.

Уважавай различието

Запомни, уважавай еднакво всички хора, без значение колко са различни. Може би познаваш хора, чиято религия, цвят на кожата, език, начин на живот са различни. Различен не значи лош или грешен. Опитай се да научиш повече за света като общуваш с хора, които не са като теб.

Използвай добри маниери

Това е друг начин да покажем уважение към другите. Уважително е да използваме гуми като „моля“, „благодаря“, „извинете“, „може ли“, да поздравяваме. Добрите маниери също означават да станем в автобуса, когато се качи възрастен човек, да помогнем с чантата с пазар на съседката, да отворим вратата на някого. Те означават също и как се обличаме и как се храним, как разговаряме.

Уважавай природата и другите живи същества

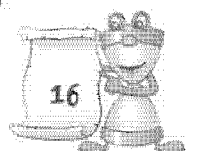
Не замеряй птиците и техните гнезда, не чупи клони в гората, не хвърляй опаковката от вафла на земята в парка, прибери я в джоба си, ако не виждаш наблизо кошче за боклук.

Уважавай законите и правилата

Това е още един начин да покажеш уважение. Това значи да спазваш часа, когато трябва да се прибереш вкъщи от игра; да платиш в магазина, за онова, което искаш да купиш, да опазваш имуществото удома, в училище, в автобуса – не граскаш чиновете или седалките, не оставяш играчките си на дъжда, не ходиш с кални обувки вкъщи.

Седем начина да говориш с хората, ако се чувстваш, че те не са показали уважение към теб и са те засрамили без причина:

- Запази уважение, дори и да се чувстваш пренебрегнат
- Планирай онова, което ще кажеш, не казвай веднага първото нещо, което ти идва наум.
- Спечели уважение, като се отнасяш уважително към всички, с които учиш или играеш. Недей да обиждаш някого, за да се почувстваш уважаван.
- Попитай другия човек за неговата гледна точка.

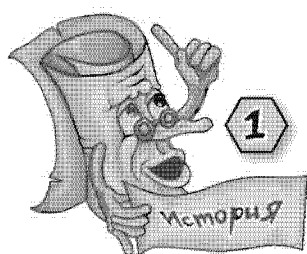
- Коментирай кратко и ясно проблемите.
- Попитай другия човек как се чувства, опитай да разбереш истината, понякога хората казват, че са ядосани, а всъщност са обидени.
- Практикувай добро държание, любезно обясни как се чувстваш.

Намери решение

- **Цел:** Да насърчи учениците да дискутират различни ситуации, в които могат да покажат уважението си.
- **Необходими материали:** За Вас, историите, за децата: няма.

○ **Насоки:** Прочетете всяка една от историите на учениците. Нека да дискутират – заедно или на две групи. След това да представят пред класа своето решение.

Твоего тригодишно братче или съседско дете отваря шкафа ти с играчки, взема картите ти за игра, разпилява ги и дъвче част от тях. Какво би направил, за да покажеш уважение към него, но и за да го накараш да пази твоите вещи.

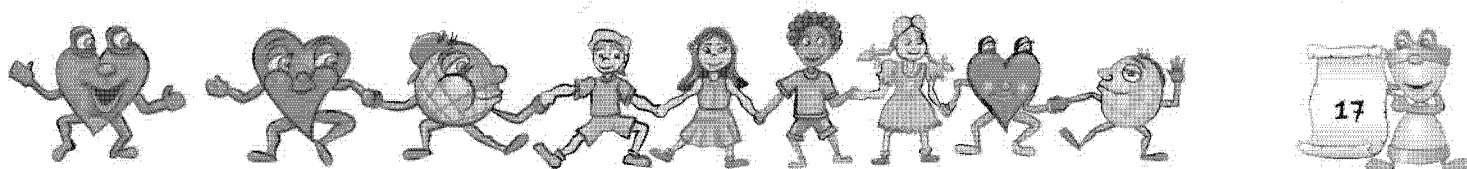
Заедно с твоята приятелка вървите към спирката. Докато чакате автобуса тя вади маркер и запчва да граска по пейката или по стените на спирката. Подава маркер и на теб. Какво би станало, ако се опиташ да я спреш? А ако не го направиш? Как можеш да покажеш на приятелката си, че я уважаваш, но и да я накараш да пази публичната собственост?

Закачалка на уважението

- **Цел:** Да стимулира идеи сред учениците за това какви могат да бъдат.
- **Необходими материали:** Цветни хартии или бяла хартия, фулмастри, конци, перфоратор, ножици, закачалка за сака, ризи и др.

○ **Насоки:** Можете да работите в две, три или повече групи, колкото закачалки имате. Нарезете листата хартия по диагонал, или по друг начин, така че да имат еднаква форма. Нарисувайте на всяко парче хартия действие или предмет, които да са свързани с уважението. Освен рисунка, от другата страна можете да опишете рисунката. Направете колкото се може повече такива. Перфорирайте или отрежете дупчица за окачване на конец в ъгъла на всяко парче хартия. Нарезете конци с различна дължина между 20-30-40 см. Вържете от едната страна на конца листата, а другата част вържете за напречната летва на закачалката. Сега окачете своите закачалки в класната стая, в училище или удома, за да ви напомнят за начините да покажем уважение. Ако имате време, преди да закачите листчетата с конец за закачалката, можете да украсите самата закачалка с цветни хартии, със станиол, или с различни по цвят прежди.

мо ти си отговорен.

А как се отнасяш към околната среда? – събираш ли разделно отпадъците си – разделяш ли пластмасата, хартията, метала. Грижиш ли се за зелените площи в училище или около блока? Пестиш ли вода и електроенергия у дома?

Твоите думи

Да бъдеш отговорен за думите си, значи когато кажеш, че ще направиш нещо, наистина да го изпълниш. Не бива да обещаващ неща, които не можеш да направиш. Да бъдеш отговорен за думите си означава и че трябва да помислиш, преди да кажеш нещо, не оставяш думите просто да излетят от устата ти, а решаващ какво да кажеш и какво да не кажеш.

Изборът, който правиш

Не винаги е лесно да направиш правилен избор, но това е част от начините да бъдеш отговорен. Ето три стъпки, които могат да ти помогнат да направиш избор:

1. Помисли преди да действаш: преди да решиш да направиш нещо, помисли какво ще се случи след това.
2. Помисли за всички факти, с които разполагаш и помисли какъв избор имаш да направиш това или онова?
3. Реши кой е правилният избор за теб и правилното нещо което да направиш.

Често децата не се справят с отговорностите, които са поели, не защото не искат, а защото забравят за някои от тях. Затова е важно да се организираш, да направиш план. Ето как – раздели лист хартия на четири колони – задължение, срок, необходими материали, резервен план.

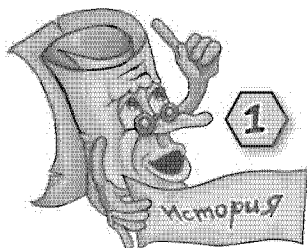
- След това на всеки ред, в първата колона напиши списък с нещата, които трябва да направиш (за деня, или за седмицата, може би за почивните дни). След това ги номерирай по важност, номер 1 е най-важното нещо, номер 2 и т.н. Ако успееш да свършиш само част от нещата, поне ще си приключил с най-важните.
- Във втората колона напиши до всяко нещо кога то трябва да бъде свършено. Ако планираш своя ден, дали трябва да го свършиш преди закуска, след училище или вечерта. Ако планът е за седмицата, в понеделник, вторник и т.н.
- В третата колона напиши онова, което ти е необходимо за да изпълниш своята задача.
- Накрая в последната колона измисли резервен план, ако не успееш да се справиш с всяка от задачите.

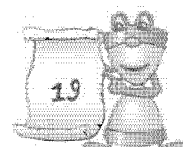
Намери решение

- **Цел:** Да насърчи учениците да дискутират различни ситуации, в които могат да дискутират избор за отговорно поведение.
- **Необходими материали:** За Вас, историите, за децата: няма.

○ **Насоки:** Прочетете всяка една от историите на учениците. Нека да дискутират – заедно или на две групи. След това да представят пред класа своето решение.

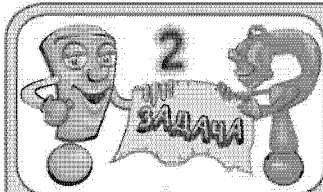

Твой ред е да сложиш масата и след това да измиеш чиниите. Но все още не си свършил с домашното по математика. Чудиш се дали да не помолиш някой друг да сложи масата, може би сестра ти или баща ти. Или пък да оставиш домашното и да помогнеш за вечерята. Какъв избор би направил, за да си отговорен.

Тръгнал си на репетиция за новата пиеса за 24-ти май. Ти имаш една от главните роли. До училище са 20 мин. пеш. На средата на пътя се сещаш, че си забравил сценария с твоите реплики. Репетицията започва след 10 мин. Какъв би бил отговорният избор, според теб?

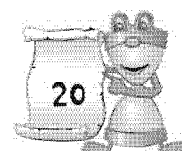

Да направим табло „Кой е отговорек“

- **Цел:** Децата да практикуват планиране и изпълнение на задълженията у дома, или в училище.
- **Необходими материали:** флипчарт или картон, маркери, лепящи листчета (поуст ноутс).

○ **Насоки:** Решете дали ще правите табло за домашните задължения или за училищните. Ако се спрете на домашните, това може да бъде индивидуална работа за всеки ученик по отделно и за целта можете да използвате бели листа формат А4 и да пишете с цветни маркери. Нека децата да следват инструкциите от предишната страница за това, да направят план на задълженията си.

Задължение	Срок	Необходими материали или хора	Резервен план
1.			
2.			
3.			

Отговорност

Какво означава това?

Какво означава това?

В България живеем в демокрация. Какво означава това? Демокрацията е начин на управление на държавата, при който хората и тези които управляват, решават какви правила и какви закони трябва да бъдат спазвани от всеки в държавата. Всички страни в света имат своите закони, които е необходимо живеещите там да спазват. Помислете за някои закони, които имаме в България. Напр. закона за движение по пътищата,

Закон за образованието и др.

Освен това, в демокрацията хората имат и много свободи. Това обаче съвсем не означава, че можем да правим каквото си искаме. Например, човек няма право да нарани някого. Но може да говори, за онова, в което вярва и от което се интересува. Може да избира къде да живее, какво да чете, каква телевизия да гледа, как да си почива. Когато пораснеш, ще можеш да си избереш работата. Както и за кого да гласуваш.

Едно от най-важните неща за демокрацията, в която живеем е да бъдем добри граждани. Спазването на законите и на правилата в държавата, в която живеем е начин да бъдем добри

граждани. Като добър гражданин, ти разполагаш с две основни неща:

- права - да ползваш своята свобода;
- задължения - да правиш неща, които са от полза или в помощ на всички у дома, в училище, в твоя квартал или в твоя град.

Ако си добър гражданин, хората те уважават, родителите ти, учителите, съучениците в училище, хората в квартала имат доверие в теб и искат ти да участваш в техните занимания.

Като добър гражданин ти си едно самостоятелно гете, защото добре знаеш правилата и винаги ги спазваш, вместо някой да ти казва какво да правиш. Ти търсиш начини да помагаш и да направиш така, че домът и училището да бъдат приветливи за всички. А това пък означава, че ти си млад лидер и когато пораснеш, можеш да бъдеш истински лидер, защото знаеш как да бъдеш добър гражданин.

Как можеш да бъдеш добър гражданин?

Твоите действия

Има много и различни начини да бъдеш добър гражданин. Три от тях са: да показваш уважение, да

участваш и да помагаш на другите.

Да показваш уважение

Когато се грижиш за другите хора, за животните, за заобикалящата те среда. Такава грижа може да бъде показана именно като спазваш правилата, като не нарушаваш законите. Например, не грабкваш по стените, или не пишеш върху чина, на който седиш. Можеш да покажеш уважение, също и като бъдеш патриот, да обичаш своята родина, да знаеш нейната история.

Да участваш

Има много и различни начини да участваш. Най-добре е, когато повече ученици, заедно с учител решавате да направите неща заедно. Можете да се съберете и да решите съвместно какви правила са нужни за това всички да се чувстват добре в училище. Друг начин е като заедно с класа посетите общината и се срещнете с общинския съвет. Там дори бихте могли да представите проблем на вашата или друга общност, който е необходимо да бъде решен. Друга възможност е, когато видиш, че нещо несправедливо се случва, кажи на родителите, на учител или на някой възрастен, който познаваш.

Да помагаш на другите

Помагай в твоя квартал, в училище, у дома. Почисти падналите есенни листа около блока, посади цветове, запомни да не тичаш, а да ходиш в коридорите на училището, почисти стаята си. Всичко това са само няколко малки идеи, с които да бъдеш добър гражданин.

Намери решение

- Цел: Да насърчи учениците да дискутират различни ситуации, в които практикуват да бъдат добри граждани.
- Необходими материали: За Вас, историите, за децата: няма.

○ **Насоки:** Прочетете всяка една от историите на учениците. Нека да дискутират – заедно или на две групи. След това да представят пред класа своето решение.

Твоят най-добър приятел има куче - Тото, за което трябва да се грижи. Ти наистина много обичаш кучето. Но виждаш, че приятелят ти не се грижи добре за Тото. Купичката му за храна често е празна, а тази за водата е суха. Ако си добър гражданин, имаш ли отговорност да направиш нещо? Ако да, какво би направил и защо? Ако не, защо?

Майка ти работи на компютъра в съседната стая. Ти взимаш топката и започваш да я риташ или да я подхвърляш в кухнята. Знаеш, че не ти е разрешено да играеш с топката у дома. В този момент, топката буца една саксия и тя пада на земята. Майка ти не е чула нищо. Саксията е здрава, но част от цветето в нея се е отчупило. Има възможност майка ти да не разбере нищо, но по-вероятно е да види, че нещо се е случило и да се ядоса. Какво да направиш като добър гражданин? Трябва ли да кажеш истината? Какво ще се случи след това?

Демокрация в действие

- Цел: Да насърчи учениците да практикуват демокрация.
- Необходими материали: Няма.

○ **Насоки:** Обърнете внимание на учениците върху фразата на Айзенхауер „Определението за демокрация е сътрудничество.“ Насърчете ги да организират и да проведат една среща на класа, като практикуват именно демокрация. За целта ще е необходимо да изберат някой, който да ръководи срещата, да направят план за това какво биха искали да обсъдят на срещата. Това може да са проблеми в класа или пък обща задача, върху която всички работят, например тържество или пиеса. Нека след това да проведат срещата. Накрая дискутирайте.

Втора част

Аз и моят свят

Различни, но заедно – аз и моите приятели

Основни идеи, които е добре да включите в настоящия урок:

- Всеки човек е ценен с това, което е. Дори и да сме различни, ние сме равни и затова всеки заслужава уважение.
- Всеки от нас има добри черти на характера, важно е да говорим за доброто, което виждаме в другия.
- Всички ние сме свързани, затова трябва да проявяваме разбиране към хората около нас и да уважаваме тяхната индивидуалност.

На какво да обърнем внимание:

- Учениците да започнат да виждат себе си и другите позитивно, да могат да преценят онова, в което са добри.
- Нека да анализираме каква е нашата връзка с хората около нас, какви са техните добри страни и как взаимно си влияем и се учим едни от други.

Рецепта за мен

- **Цел:** Да допринесе за повишаване на себеуважението у учениците.
- **Необходими материали:** Няма.

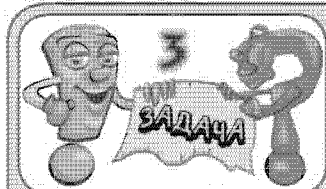
○ **Насоки:** Заедно целия клас дискутирайте, избройте и запишете на гърската гуми - прилагателни и съществителни, които описват учениците. Напр. усмихнат, отзивчив, смел, честен, приказлив, срамежлив, пиано, английски език, футбол, нова музика и др. Сега нека всеки ученик да избере от списъка няколко такива гуми и да направи „рецепта за себе си“. В рецептата могат да присъстват, напр. чаша усмивки, супена лъжица работливост, една щипка английски език и т.н. Насърчете децата да мислят за онова което могат да правят добре, за това което ги отличава в положителна светлина. Нека децата представят, всеки своята рецепта. След това можете да съберете рецептите и да направите „Рецептурна книга на класа“.

Букет

- **Цел:** Да насърчи децата да разберат, че техните съученици са добри хора и да ги стимулира да споделят доброто, което виждат в другите.
- **Необходими материали:** Бяла или цветни хартии, ножици, фулмастри, бял лист А4, лепило - за всеки ученик (бихте могли, за да спестите време, предварително Вие да нарежете достатъчно листенца и кръгчета за центъра на цветето на всеки от учениците).

○ **Насоки:** Нека всеки ученик да нареже част от цветните си хартии под формата на листенцата на цвета на слънчоглед. За да е по-лесно, покажете им мостра, която е с дължина около 6 см. (или Вие сами подгответе достатъчно на брой листенца предварително). Ако учениците носят бяла хартия, то те могат да оцветят нарязаните листенца с фулмастер. Нека след това да залепят на белия лист в центъра предварително изрязано кръгче около 6 см. в диаметър, в което да напишат своето име. Около този център те могат да започнат да лепят листенцата. Нека на всяко листенце да напишат името на свой съученик. А под името нещо, което им харесва, или заради което благодарят на този човек. Напр. Ваня – харесвам твоята прическа/ Иво, благодаря за твоята помощ/ София, благодаря за бонбона и т.н. Нека всеки да залепи поне 7 – 10 такива листенца. След това поставете апликациите на стената в клас. Дискутирайте как тези апликации представляват букета на класа. Какво има в този букет, за какво ви кара да се замислите.

Мога ли да помогна?

- **Цел:** Учениците да научат, чрез опита си как да бъдат солидарни с други хора и да оказват помощ, ако бъдат помолени. Учениците да бъдат насърчени в сътрудничество.
- **Необходими материали:** Няма.

○ **Насоки:** Нека учениците да направят кръг, ако стаята позволява това. Попитайте ги, дали някой от тях има проблем, за който имат нужда от помощ от своите съученици и приятели, ако да, нека да го сподели. Напомнете им, че не могат да използват имена на съученици. Примери за проблеми: нямам с кого да играя; имам нужда от помощ по български език; бих искал да помоля за помощ, защото някой в училище ме обижда. Започнете. Докато първият човек казва от каква помощ се нуждае, ако някой друг в класа чувства, че може да помогне, било с идея как да се разреши проблема, било със своето участие, нека да вдигне ръка и да попита напр. „Би ли помогнало ако...“, или „Аз бих могъл да направя...“, за да помогна, ако това ти се струва приемливо.“ Ученикът, който се нуждае от помощ решава дали да приеме. Ако се приеме помощта, през следващата седмица или в следващия час учениците разказват как и дали проблемът е бил решен.

Карта на моите връзки с другите

Цел: Да насърчи учениците да осмислят връзката си с хората, които ги заобикалят, както и влиянието, което дори и непознати хора могат да имат върху тях.

Необходими материали: Бели листа формат А4 или тетрадка - за всеки ученик.

Насоки: Обсъдете с учениците, че влиянието на един човек над друг означава, че поведението, мислите, външния вид на този човек се определят освен от личното му мнение и знания, също и от мнението на друг човек или на повече хора.

Нарисувайте на дъската диаграма пог формата на слънце с лъчи. Нека децата да направят същото на бял лист хартия. В средата всеки да напише своето име и в края на всеки лъч да постави името на член от своето семейство, на приятел, на учител, съсед или на певец, артист, политик, който е повлиял на поведението му, на външния му вид или го е научил на нещо. След името на човека, нека да напишат с едно изречение в какво точно се изразява това влияние. Напр.: Майка ми ми влияе, като ми дава съвет как да се обличам; баба ми ми влияе, като ми казва какво е правилно и какво е грешно; моят съсед Иван ми влияе като ме учи как да играя на компютърни игри и т.н.

Сега направете обратното упражнение – нека учениците да се опитат да направят диаграма, в която отново те са в центъра, но сега те опитат да напишат имената на хора, на които те самите влияят – напр. на по-малкото си братче, на приятелите си и др.

Накрая сравнете двете диаграми – дали те влияят повече на другите, или обратното. Обяснете, че всички сме свързани, както с нашите мисли и действия, така и с това, че живеем заедно. Обяснете, че когато станат по-големи и научат повече неща, ще имат по-голямо влияние върху другите.

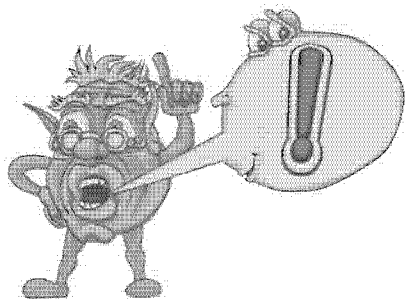
Това е моето семейство – единствено, друго но като всяко на света

Основни идеи, които е добре да включите в настоящия урок:

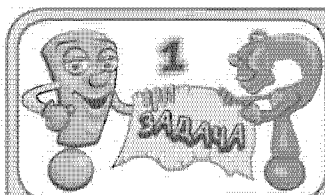
- Има много и различни семейства, които живеят в различни видове къщи.
- Всички семейства са еднакво ценни, без значение че са различни.
- Не всеки иска да живее по начина, по който му се налага да живее. Но въпреки това, не всеки може да си позволи начина на живот, който желае.
- Щастието в семейството е много повече във отношенията между хората, отколкото в притежанието на вещи.

На какво да обърнем внимание:

- Посочете приликите между различния начин на живот.
- Направете всичко необходимо, за да предпазите децата от стереотипи, покажете различията.
- Използвайте снимки на различни семейства - с различен цвят на кожата или от друга култура, от различни социални групи. Не е задължително белите да са богати, а тъмнокожите - бедни, бихте могли да изберете и включите и хора с увреждания.

Нашите семейства

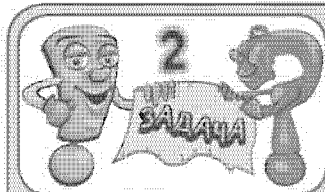
- **Цел:** Да насърчи учениците да помислят за приликите между хората. Да привлече вниманието върху различните типове семейства по света.
- **Необходими материали:** Материали за рисуване, или стари списания, ножици и лепило - за всяко дете.

○ **Насоки:**

- Попитайте децата, кой живее с тях у дома?
- Кой ги води при лекаря?
- Кой прави закуската?

След като те изброят различните членове на семейството, както и домашни любимци, играчки приятели, накарайте ги да ги нарисуват или да изрежат от предварително донесените списания фигури на хора и да си направят колаж на семейство.

Направете изложба от рисунките.

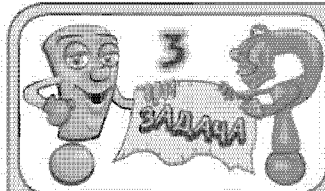

Какво има у дома?

- **Цел:** Да окуражи децата да работят заедно. Да насърчи разбиране за това колко различни са домовете на хората по света.

○ **Необходими материали:** Предварително подгответе снимки на домове от различни части на света - от Гугъл - www.images.google.com. Постарайте се да не създавате стереотипи, напр. не е задължително небостъргачите, които покажете да са от САЩ, има такива сгради и в страните от Африка. Ако имате възможност, предварително вие или децата донесете картонени кутии - 3 бр., лепило и ножици за 3 групи, стари опаковъчни хартии, за да си направите сами свои къщи.

- **Насоки:** Дискутирайте с децата какъв е вашият дом. Докато обсъждате, покажете снимките на домове от други части на света. Наблегнете на различията и на приликите едновременно. Попитайте децата: Какво има във вашите домове. От какво наистина имате нужда? А какво бихте взели със себе си, ако напускахте дома си? Разкажете им, че в различните къщи може да има различни неща. Дискутирайте какво означава да си без дом? Дали те познават такива хора? Какви трудности би могъл да има човекът, който няма къде да живее. Ако имате материалите, разделете класа на три групи, нека децата да направят различни къщи от картон и хартия.

Семейни снимки

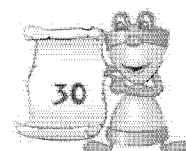
- **Цел:** Да стимулира екипната работа на учениците. Да насърчи разбиране за това колко различни са хората по света.

○ **Необходими материали:** Снимки на семейства от различни части на света - различни раси и социален статус - от Гугъл - www.images.google.com. Предварително нарежете всяка от снимките като пъзели, на 4 по-големи части.

- **Насоки:** Разбъркайте частите на снимките и раздайте на децата в класа. Нека те да разгледат своята част и да се опитат да намерят всички части на снимката.

Обсъдете:

- Какъв тип семейство е това?
- Къде мислите, че живее?
- С какво прилича на вашето семейство?

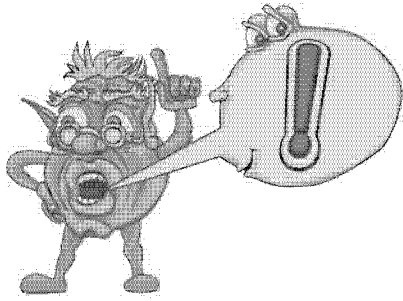
Огледалото на света в моите очи

Основни идеи, които е добре да включите в настоящия урок:

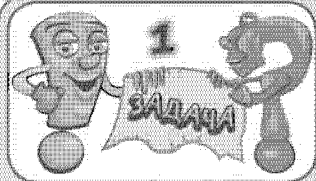
- Между нашата общност и големия свят съществуват връзки, които са видими в нашето ежедневие.
- Въпреки че в света има много и различни култури, всички те заслужават да бъдат уважавани.

На какво да обърнем внимание:

- Насърчете децата да осмислят важните за тях места в техния квартал или град, да си представят как те са свързани със света, извън границите на България.
- Границите между държавите са само политически, те не бива да разделят хората, всички ние живеем на една планета.

Карта на моя свят

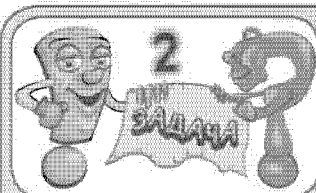
- **Цел:** Да стимулира учениците да мислят за това кои са важните за тях места в света, които ги заобикаля.
- **Необходими материали:** Бели листа, ножици, фулмастри или моливи, скоч или лепило, снимка на земното кълбо от Гугъл – www.images.google.com

Пространство, на което да се лепи – стена, ако имате възможност – флипчарт или дъската в класната стая.

○ **Насоки:** Разделете класа на две групи. Нека всяка група да помисли за предмет, който е символ на училището. Нека да го нарисува и изреже и да го постави на пода или на стената. Сега нека всеки от групата да нарисува символ на своя дом и да го разположи и залепи като разположение спрямо училището. Сега нека децата да помислят за място, с което са свързани, което е извън техния град. Нека да го нарисуват – отново с един предмет, който го символизира (ако им е трудно, могат просто да използват надписи) и да го разположат спрямо училището. Това може да бъде място, до което са пътували, както и място, в което имат приятели или роднини, насърчете децата да мислят за места не само във, но и извън България.

Нека всяка от двете групи да представи своята карта на света и да обясни символите. След това дискутирайте – какво научихме, как сме свързани - с нашия град, с нашата държава, с други страни по света.

Накрая покажете снимката на земното кълбо, която сте разпечатали и ги попитайте дали виждат границите, които съществуват между държавите. Това показва, че всички сме заедно на земното кълбо и границите не бива да ни спират да общуваме помежду си.

Нашите връзки със света

- **Цел:** Учениците да оценят приноса на различни култури, на различни ценности към разнообразието в света.
- **Необходими материали:** Три фотокопия на приложението след текста, географска карта на света.

○ **Насоки:** Разделете класа на три групи. Раздайте предварително фотокопираното приложение. Нека децата да обсъдят в групите и нека след това да представят своите отговори като посочват държавата, за която говорят на картата. Отговорите могат да са повече от един. Дискутирайте: само български език ли се говори в България? А емигрантите, хора дошли от други държави в България, на какъв език говорят те? На колко места по света се яде ориз? На много, включително и в България. И т.н.

Помислете за:

Плод, който не е отгледан в България	Езици, които се говорят в България
Продукт, който е дошъл от Северна или от Южна Америка	Държава, в която се яде ориз
Нещо, което знаете за държава в Азия	Дреха, която някой от вас носи, която не е направена в България
Държава, за която сте прочели или гледали нещо интересно	Известен факт за държава в Африка

Международна компания,
за която се срещате

Огледалото на света в нашия магазин

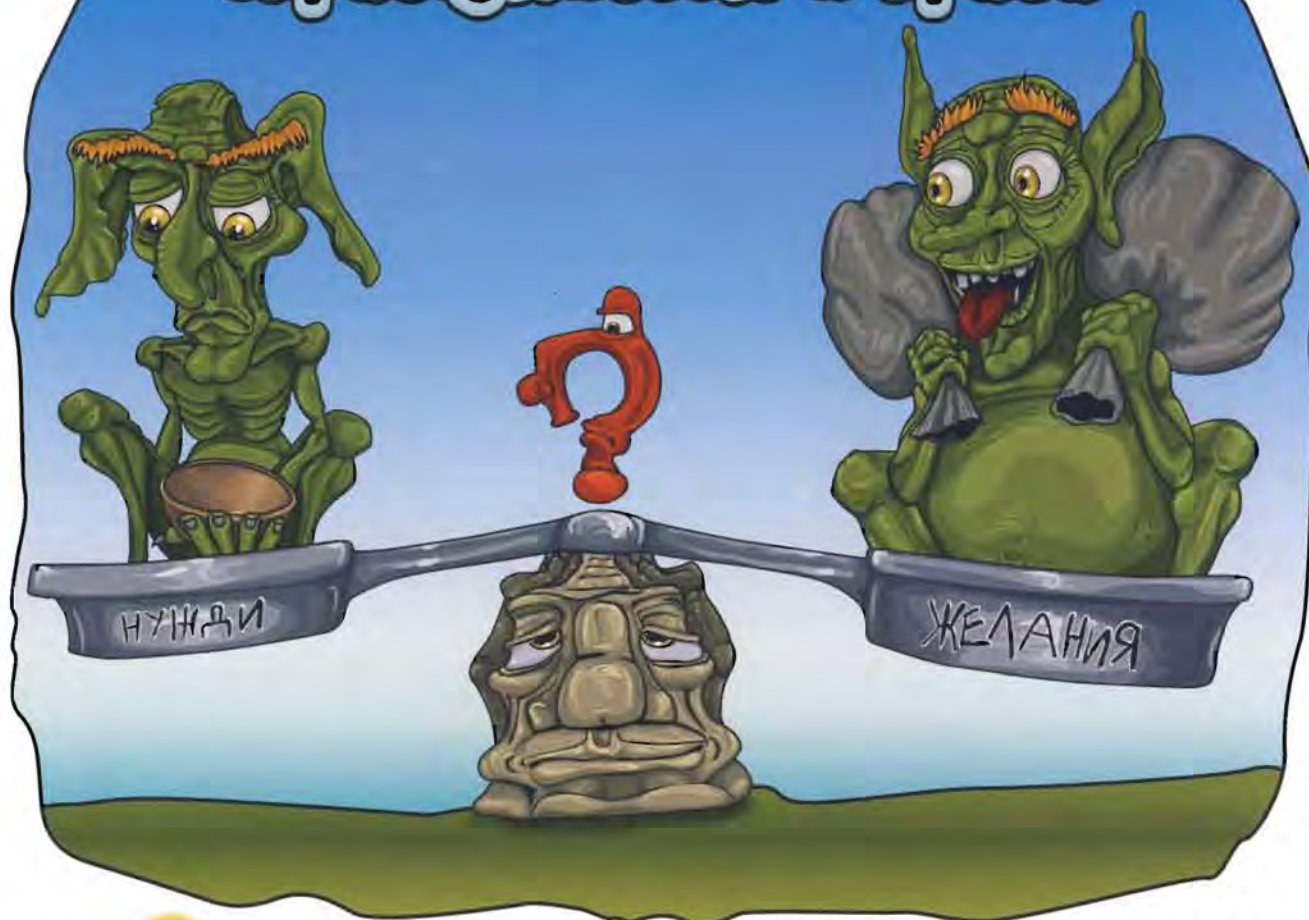
- **Цел:** Учениците да осмислят как ежедневно се свързваме със света.
- **Необходими материали:** предварително зададената задача на учениците и географска карта на света, при възможност, лепящи се цветни листчета.

○ **Насоки:** Предварително задайте на учениците задачата, с тефтер и химикал да отидат в някой магазин за електроника, за спортни стоки, за мебели или за грехи. Нека да опишат 5 отделни продукта: име на продукта, къде е произведен, интересен факт за държавата, в която той е произведен. След като са събрали тази информация, заедно всички обсъдете. Нека учениците да представят своите резултати и да посочват на картата държавата, от която е всеки продукт и ако имате листчета, да залепват по едно на всяка посочена държава. Дискутирайте: дали учениците са предполагали, че продуктите пътуват от толкова различни части на света, обяснете, че преди години това съвсем не е било така. Попитайте ги дали биха искали да знаят повече за държавите, които произвеждат продукти, които те потребяват, какво би ги интересувало.

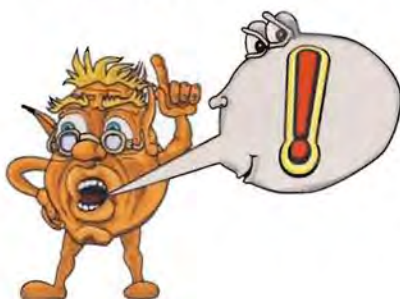

Бедни и богати, справедливост и права

Основни идеи, които е добре да включите в настоящия урок:

- Често хората мислят, че онова което искат е това от което се нуждаят, но нужните неща, за да живеем, са по-малко от нашите желания.
- Бедността не е само липса на пари, тя означава и липса на възможности, замърсена околна среда, липса на свобода.
- Бедни и богати хора има, както в развитите, така и в развиващите се страни, важно е да се опитваме да променяме света, така че причините за бедността да бъдат премахнати.

На какво да обърнем внимание:

- Не всички хора могат да посрещнат основните си нужди; други хора по света имат много повече от това, от което се нуждаят.

- Нека учениците да започнат да разбират начините, по които те са бедни и богати, както и факта, че има други стойностни неща извън парите и вещите.
- Учениците да дискутират какво означават справедливост и несправедливост; каква би била реакцията им, когато се сблъскат с несправедливост.

Нужди и желания

- Цел: Учениците да могат да направят разлика между нуждите и желанията ни.
- Необходими материали: черна (бяла) дъска.

○ **Насоки:** Попитайте децата кои са нещата, от които те се нуждаят всеки ден. Помогнете им, ако се затрудняват – храна, вода, грехи, училище, разговори с другите деца, семейство, лекар, транспорт, чист въздух, приятели, музика и др.

Сега разделете дъската на две – Нужди и Желания. Нека по двойки учениците в своите тетрадки да се опитат да поставят в съответната колона онова от което имат нужда, за да живеят и онова, което представляват техните желания. След това в групи по четирима, нека да сравнят своите списъци и да дискутират: Кой от двата списъка – Нуждите или Желанията е по-дълъг? Защо? Запишете повтарящите се нужди и желания на дъската.

○ **Обсъдете с целия клас:** Като разглеждат списъка с Нуждите, кои са нещата, от които всеки човек има нужда? А дали това са неща, на които имаме право ние тук, или, с които всички хора по света би трябвало да разполагат. Дали тези нужди са удовлетворени за всички по света? Завършете с цитата на Махатма Ганди, че "Светът може да удовлетвори нуждите на всички, но не и желанията на всички".

Нашето богатство

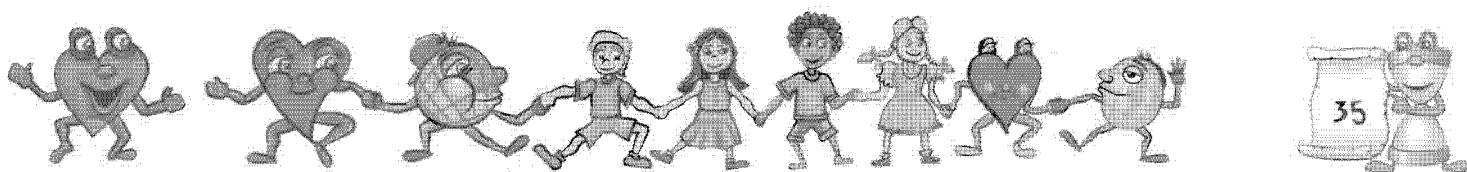
- Цел: Учениците да осмислят понятията бедни и богати, да бъде провокирано тяхното чувство за справедливост.
- Необходими материали: черна (бяла) дъска.

○ **Насоки:** Започнете с цитата на американски индиански вожд: „Едва когато и последното дърво умре, и последната река бъде отровена, и последната риба бъде уловена, тогава ще осъзнаем, че не можем да ядем пари.“

Дискутирайте как децата разбират тази фраза, какъв е смисълът за тях в условията на засилено потребление в нашето общество.

След това разделете дъската на две: Бедни и Богати. Насърчете децата да споделят своите идеи за тези два термина. Вероятно в началото те ще говорят предимно за пари и вещи, но вие разширете дискусията, така че да бъдат включени и други аспекти на богатство и бедност. Бедност би могло да включва липса на приятели, на щастие, невъзможност да се наслаждаваме на красива природа, както и ограничени възможности.

Дискутирайте как хората по света, включително и самите ученици могат да бъдат бедни и богати. Например, едно семейство в България може да има лека кола и затова да се смята за богато, но едновременно с това, заради мръсния въздух някой от семейството може да има астма. Докато в Хималаите, хората макар и да не притежават много вещи, всъщност могат да живеят изключително спокойно и в чиста околна среда.

Осмели се да бъдеш "Еко"

Основни идеи, които е добре да включите в настоящия урок:

- Устойчивото развитие е свързано с опазване на природата, с намаляване на отпадъците, които ние изхвърляме, с ограничаване на консумацията, защото онова, с което сме дарени от природата един ден може да свърши, ако не го използваме разумно.
- Всеки един от нас е отговорен за това, какво ще е бъдещето на тези, които идват след нас. Всеки един от нас поотделно има своя лична роля за спасяването на природата и на планетата.

На какво да обърнем внимание:

- Децата играят важна роля в опазването на природата в училище, вкъщи, в града.
- Ние можем да купуваме по-малко и само онова което ни е наистина необходимо.

Осмели се да бъдеш "Еко"

Основни идеи, които е добре да включите в настоящия урок:

- Устойчивото развитие е свързано с опазване на природата, с намаляване на отпадъците, които ние изхвърляме, с ограничаване на консумацията, защото онова, с което сме дарени от природата един ден може да свърши, ако не го използваме разумно.
- Всеки един от нас е отговорен за това, какво ще е бъдещето на тези, които идват след нас. Всеки един от нас поотделно има своя лична роля за спасяването на природата и на планетата.

На какво да обърнем внимание:

- Децата играят важна роля в опазването на природата в училище, вкъщи, в града.
- Ние можем да купуваме по-малко и само онова което ни е наистина необходимо.

- Можем да откажем пластмасова торбичка в магазина; да си имаме своя бутилка за вода за многократна употреба, а не пластмасова.
- Всеки един от нас може сам да събира разделно отпадъците, на много места вече има контейнери за такова събиране.
- Можем да пестим електричество, да спираме или да намаляваме течащата вода докато си мием зъбите.

Тайната на една торба отпадъци

- **Цел:** Да насърчи учениците да помислят за това, какво могат да направят за намаляване на отпадъците.
- **Необходими материали:** плик с обичайните ежедневни отпадъци на едно домакинство, които вие сте подготвили предварително. Три надписа: **Рециклирай, Използвай отново, Изхвърли в органични (хранителни) отпадъци.**

○ **Насоки:** Донесете плик с отпадъците в клас. Обяснете, че почти всички изхвърляме своите отпадъци по този начин. Покажете трите надписа, които сте подготвили и попитайте децата, какво означава всеки един надпис, по отношение на отпадъците. Ако се затрудняват, им разкажете, че в някои общности, вероятно и във вашата, има контейнери за разделно събиране – т.е. контейнер за пластмаси, за хартия, за метал, стъкло и за отпадъци, които са хранителни (наречени органични). Идеята е докато изхвърлят боклука си у дома, хората да правят съответното разделение, за да могат така събраните отпадъци да се използват отново, вместо да се произвеждат нови. Това се нарича рециклиране. Като изваждате всеки един от тях (това биха могли да бъдат: обелка от ябълка или от портокал, стара тениска, кофичка кисело мляко, пластмасов плик от захар, картиена опаковка от вафли и др.) и го показвате на учениците, ги попитайте какво различно би могло да се направи с отпадъка, преди той да бъде изхвърлен. Ако изберат Използвай отново, ги попитайте какъв би могъл да бъде новият живот на този отпадък.

Като допълнение, бихте могли да донесете няколко специално закупени продукта от магазина, които са добре опаковани, да ги покажете и изследвате заедно с децата, коя опаковка е нужна и коя не.

Еко-деца в действие - Как да живеем устойчиво, постери

- **Цел:** Учениците да предложат идеи от своето ежедневие, за да помогнат за опазване на природата.
- **Необходими материали:** Флипчарт хартия – 3 листа, цветни моливи или фулмастри.

○ **Насоки:** Представете задачата - да направите постери с идеи за всички как да живеят устойчиво, да пестим енергия и вода, как да помогнем за опазване на природата. Сега дискутирайте с целия клас начини, които помагат за чиста природа и устойчив живот.

Ето няколко идеи: пестене на водата - докато се къпем, на енергията у дома – да гасим лампите, компютъра, да затваряме прозорците ако сме включили отоплението, изхвърляне на отпадъците на определените места, разделно събиране на отпадъците, ходене повече пеша, използване на лека кола само за дълги пътувания, опазване на водата в природата чиста, използване на по-малко хартия.

Разделете класа на три групи, нека всяка група сега да подготви, първо на лист в тетрадка, а след това на постера няколко свои идеи как да опазим природата, у дома, в училище, в нашия град. Насърчете децата да украсят постерите.

Концентрични кръгове

- **Цел:** Да създаде разбиране в децата, че нашите действия могат да имат ефект върху нашата общност, върху града, страната ни и света.
- **Необходими материали:** за Вас – готовите примери, за децата листа формат А4 или тетрадка.

○ **Напоки:** Попитайте децата дали се е случвало да хвърлят камък в езеро или пък в локва – където водата е спокойна. Какво се случва с водата тогава? Вероятните отговори са, че тя става на кръгове – по-малки там където е паднал камъкът и по-големи - по-надалеч от него.

Кажете им, че по подобен начин се случва и с някои наши действия – те имат ефект не само за нас, но и за нашия град, в страната ни или дори в света.

Сега разделете класа на групи и им дайте по едно от изброените действия:

- вода - забравям да спра водата в банята, след като съм си измил/а зъбите;
- отпадъци - всеки ден, докато пазарувам, взимам по една нова найлонова торбичка;
- околна среда - с родителите ми всяка година участваме в почистването около блока;
- опазване на природата - елхичката, която купихме за Коледа беше с корен, засадохме я в началото на пролетта.

Нека всяка група да напише в средата на листа това действие, което представлява първият, най-малък кръг. Нека групите да помислят как това действие има влияние за града, или за държавата ни, а също не и за света. Нека да нарисуват по-големи концентрични кръгове, около този и вътре да напишат ефекта, който смятат, че се получава. Напр. вода - забравям да спра водата в банята, след като съм си измил/а зъбите – в нашия или в съседен град има режим на водата през лятото, защото водата не достига. Околна среда - с родителите ми всяка година участваме в почистването около блока – чистотата на природата в града прави така, че всички хора да се чувстват по-добре – помага на растенията и на животните на планетата.

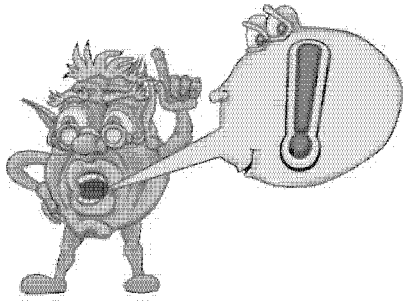
Глобалната градина

Основни идеи, които е добре да включите в настоящия урок:

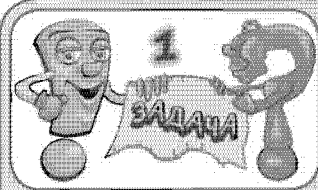
- Какъв е пътят, по който храната идва от полето на нашата маса.
- Хората навсякъде по света произвеждат храна за себе си и за да я продават, но не винаги са справедливо възнаградени за своя труд.

На какво да обърнем внимание:

- Насърчете децата да проявяват интерес към това откъде идва храната, която всеки ден консумираме, по какъв начин е произведена и как е стигнала до масата ни.
- Нека заедно да помислим за това, как сме свързани с природата.

Направени от растения

- **Цел:** Да позволи на децата да изследват процеси при производството на храни. Да стимулира дискусия за това откъде идва храната.
- **Необходими материали:** Снимки на предмети, които са направени от растения, напр. греха, хартиена торба, хляб, гървен стол, шоколад. И снимки на предмети, направени от различни материали: напр. от стъкло или пластмаса. Ако имате възможност, пригответе още: кофички от кисело мляко и пръст, вестници, или прозрачни буркани и памук. Семена от боб, леща, картоф, домати.

○ **Насоки:** Скрийте снимките на различни места в стаята и накарайте децата да ги търсят. Когато намерят снимките, дискутирайте – кои предмети са направени от растения, колко важни са те за нашия живот. Насърчете ги да дават примери за други предмети, направени от растения. Обсъдете какво друго ни дават растенията, освен храна и облекло – напр. кислород, красотата, сянка, почвата, от която да пораснат други растения и т.н.

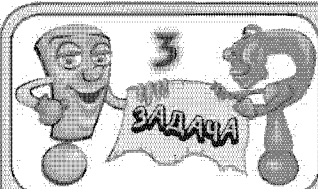
Разделете класа на групи. Нека децата да разгледат семената. Дали могат да познаят кое семенце от кое растение е. Нека групите да посадят семенцата или да ги поставят в навлажнени памук и в буркан и да се грижат за тях. Обсъдете от коя част на света идват домати (Южна Америка), картофите (Перу), лещата (Египет).

Светът в моята чиния

- **Цел:** Да насърчи учениците да помислят за връзките с природата и с големия свят, през призмата на ежедневието ни.
- **Необходими материали:** различни плодове, особено екзотични, вкл. ябълка, ягода, банан, портокал, лимон, манго, авокадо, ананас и др. Пластмасови чинии. Географска карта на света. Вместо истински плодове, бихте могли да направите упражнението със снимки и заедно с децата да залепите на картата плодовете, в зависимост от това, откъде идва всеки плод.

○ **Насоки:** Подгответе малки парченца от плодовете в отделни чинии. Дръжте плодовете скрити. Нека децата със затворени очи да помиришат всеки от плодовете и да се опитат да ги познаят. След това, обсъдете откъде идва всеки един. Кои от тях растат в България? Нека учениците сами да посочат на картата по какъв път плодовете са достигнали до нас. Попитайте децата какво са закусили днес. Нека отново сами да посочат откъде и как според тях е пътувала тяхната закуска. Завършете с цитат на Мартин Лутър Кинг: „Докато закусиш, ти си се свързал с половината свят”.

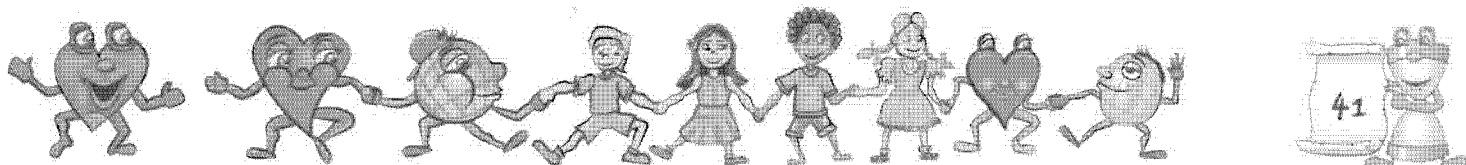
Справедливо ли е?

- **Цел:** Да помогне на учениците да разберат несправедливата търговска система в света.
- **Необходими материали:** Голям брой фъстъци, или стафиди. Географска карта на света.

○ **Насоки:** Обсъдете кой отглежда нашата храна. В кои части на света живеят хората, които отглеждат какаото, от което се прави шоколада, ориза, портокалите, близо до нас ли са те, или не? Сега разделете на случаен принцип децата на две групи. Нека всяко дете от група 1

да получи повече фъстъци в ръката, а всяко дете от група 2 само по 1 фъстък. Обсъдете с децата: Как се чувствате? Честно ли е спрямо вас, а спрямо другите? Мислите ли че другите имаха повече или съответно по-малко право от вас да получат толкова фъстъци? Какво можем да направим, за да е по-честно разпределението на фъстъците между всички? Обяснете, че фермерите в различни части на света, които отглеждат нашата храна често не получават справедливо заплащане за своя труд, така както някои от нас сега получиха недостатъчен брой фъстъци. Причината за това е, че техния труд се заплаща от международни компании, които търсят по-висока печалба. Когато компанията не е от държавата, в която се произвежда продукта е по-лесно да бъде несправедлива спрямо фермерите. Попитайте децата какви причини виждат те да купуват местни плодове и зеленчуци или такива, които са внесени от други страни.

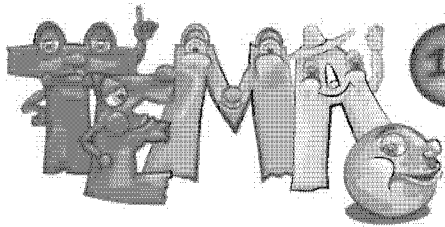

трета част

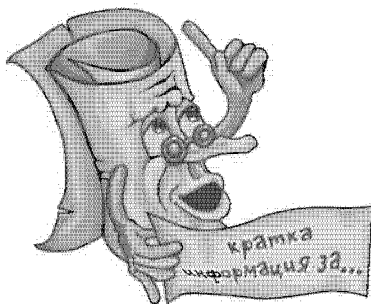
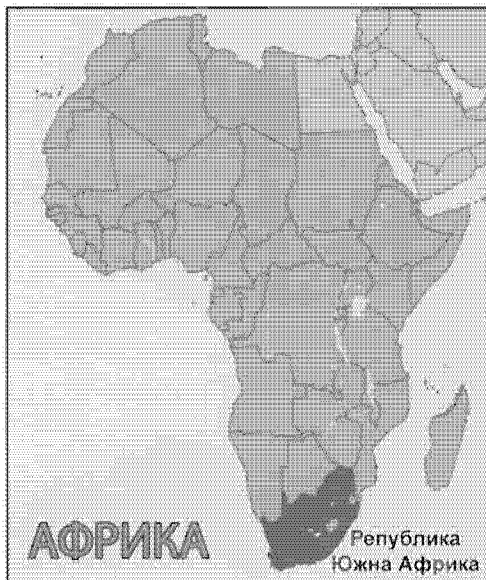
Колко голям е светът!
Да открием заедно
неговото културно
многообразие

13

Изненада, Южна Африка!

Кратка информация за Република Южна Африка

Това не е част от континент, а държава, намираща се в южната част на континента Африка.

В Южна Африка до преди няколко десетилетия съществуваше несправедлива система наречена апартейд, която разделяше хората, според техния цвят на кожата. Хората живееха разделени като на чернокожите беше отказано да бъдат наречени граждани на държавата. След дълга и упорита борба, тази несправедливост

беше премахната.

В Южна Африка има 11 официални езици, сред които английски, африкаан, Ндебеле, Свази и др. Заради своето етническо многообразие Южна Африка е известна като Нацията на зъгата.

Картата на Африка като пъзел

○ **Цел:** Да насърчи разбиране у децата за това, колко голям е светът и колко различни държави има на един континент. Да запознае децата по-добре с континента Африка.

○ **Необходими материали:** Достатъчен брой фотокопия на контурната карта на континента Африка от приложението, цветни моливи или фулмастри. Географска карта. Листчета с написани имена на различни държави от Африка, поне 10.

○ **Насоки:** Раздайте фотокопията на децата. Нека да намерят континента на географската карта. Обяснете, че в Африка има 55 държави. Сега децата могат да оцветят различните части на континента с различни цветове като символ на различието, което е характерно за Африка.

Продължете като поставите листчетата с имената на държавите в плик или в шапка. Нека децата да изтеглят едно по едно листче, да прочетат държавата и да се опитат да я намерят на картата и да я посочат на другите деца.

Схема на континента Африка

Да пътуваме!

Цел: Да стимулира любопитство у децата към света, който ги заобикаля. Да насърчи у учениците уважение към тяхната идентичност, както и към идентичността на хора от други общности.

○ **Необходими материали:** Предварително задайте на децата домашна работа, на следващия ден, докато пътуват към училище да събират предмети, които срещнат по пътя. Това могат да бъдат листа - различна форма, цветя, тревички, малки камъчета, стъклца, перо от гълъб и други дребни предмети, които срещнат по пътя си и им се сторят интересни. Като алтернатива, можете да разделите децата на четири групи, да ги изведете около училището и всяка група да направи същото, но заедно. Имате нужда от лепило и по 2 листа хартия А4 за всяко дете или за всяка група, ако решите да работите по групи.

○ **Насоки:** Нека всяко дете (или група) да извади своите малки предмети и да ги залепи върху листата като се опита да си припомни рега, в който е намерило нещата по своя път към училището. Нека всяко дете покаже своята апликация с неща, срещнати по пътя към училище. Направете изложба.

След това можете да прочетете на децата песен на Зулусите – племе от Южна Африка „Разхождайки се из Южна Африка“, която разказва за човек от племето Зулуси, който се разхожда и за различните хора, които той среща:

Разхождайки се из Южна Африка, кого видях!

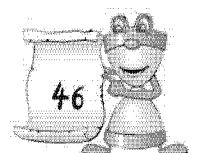
Видях Джамела, която гледаше към мен.

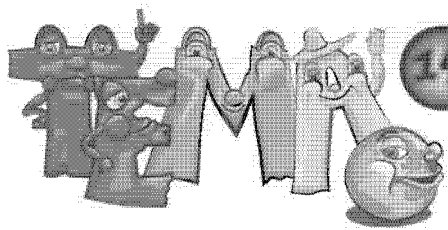
Разхождайки се из Южна Африка, кого видях!

Видях Темба, който гледаше към мен.

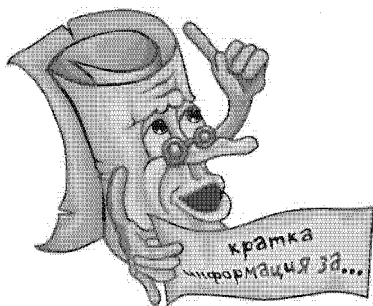
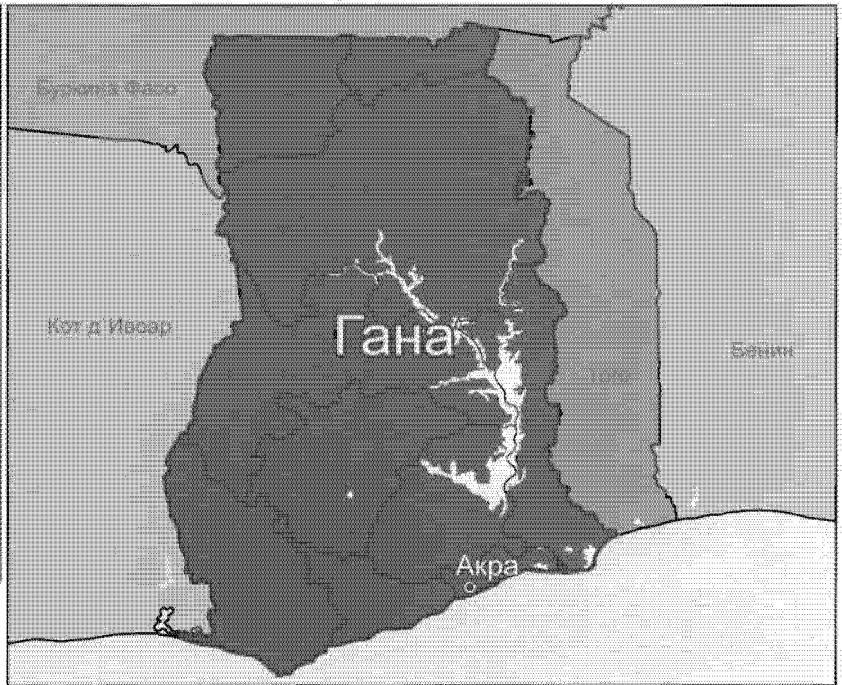
Разхождайки се из Южна Африка, кого видях!

Видях Гого, който гледаше към мен.

14 Нека да се запознаем, приятно ми е, Гана

Кратка информация за Гана

Държава в Западна Африка със столица Акра. В Гана има както големи градове, така и малки населени места и села.

Голяма част от хората говорят поне два езика, английски и Ханса, Га, Фанти или Еве.

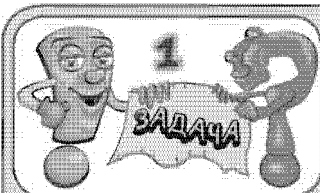
Гана е първата държава в Африка, която извоюва своята независимост от Великобритания през 1957.

Голямо количество от какаото в света е произведено в Гана.

Най-популярния спорт в Гана е футболът.

Няколко гуми, с които можете да се упражните в езика Туви:

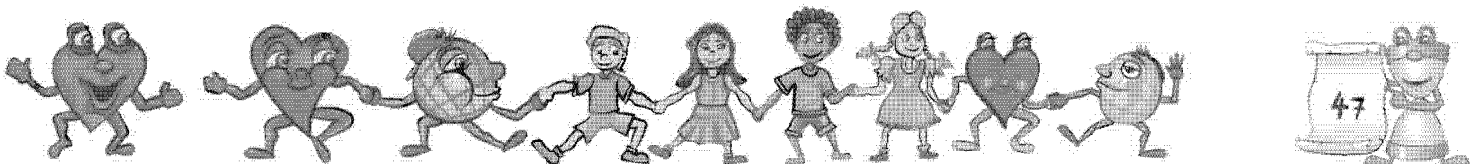
- Добро утро: **Мама аче**
- Довиждане: **Нанти ъе ор ъе ко**
- Благодаря: **Мега асе**

Какво ни казват знамената на Гана и България

- **Цел:** Да насърчи децата да мислят за приликите между различни държави. Да развие уважение към идентичността на други нации.
- **Необходими материали:** Цветно фотокопие или рисунка на българския и на ганайския флаг, цветни хартии с цветовете на двете знамена, може и гланцово блокче, два бели листа формат А4, ножици, лепило – за всеки ученик.

○ **Насоки:** Покажете националния флаг, попитайте децата дали знаят какво символизират цветовете на българското знаме. След това разкажете за знамето на Гана, всеки цвят има различен смисъл,

така както и при българския флаг. Черната звезда е символ на африканската свобода, червеното е символ на кръвта на онези, които са загинали за независимостта на Гана, зеленото – богатството от зеленина и гървета на страната, а златното – богатството на минерали.

Нека децата да нарисуват с черен молив линиите на българското знаме на един от своите листа и линиите на ганайското знаме на другия лист. Сега нека да изрежат от гланцовото блокче ленти с цветовете на двете знамена и след това да нарежат всяка лента на малки парченца. Нека за започнат да лепят като мозайка всеки един от цветовете на флагите. Ако децата се затрудняват, бихте могли само да нарисувате двете знамена със цветни моливи, фулмастри.

Предложете на децата да си измислите знаме на класа. То трябва да показва онова, на което всички в класа гържат най-много.

Да танцуваме заедно

○ **Цел:** Да насърчи разбиране у децата за културното многообразие в света и едновременно с това разбирането, че начините за забавление на общностите по света си приличат.

○ **Необходими материали:** пространство, достатъчно всички деца да са свободно наредени в кръг, текста на песента за Вас, както и движенията на танца (ако се затруднявате, можете да потърсите в интернет, youtube танца „Che che kule dance“).

○ **Насоки:** Разкажете на децата, че в някои части на Гана децата и възрастните се забавляват с танц, наречен Че че куле (Ръце на главата). Нека всички да застанат в кръг свободно, а Вие в центъра. Изпейте веднъж песента и я обяснете. Ритъмът ѝ може да бъде изцяло зададен от Вас. След това я изграйте като Вашите движения следват текста. Сега насърчете децата да започнат да играят с Вас. Вие изпълвате първия ред, децата повтарят след Вас, докато показват – ръце на главата, на рамената, на кръста, на колената, на глезените, а накрая всички скачат. Докато пеете, се движете всички заедно в кръг. След това, когато децата свикнат с песента, можете да поканите някой друг да води песента вместо Вас.

Текст – транскрибиран с български букви и превод на всеки ред.

Чее че куле

Чее че куле

Ръце на главата

Чее че куле

Че че кофи-н са

Ръце на рамената

Че че кофи-н са

Кофи са ланга

Ръце на кръста

Кофи са ланга

Кака шиланга

Ръце на колената

Кака шиланга

Куум аген гей

Ръце на глезените

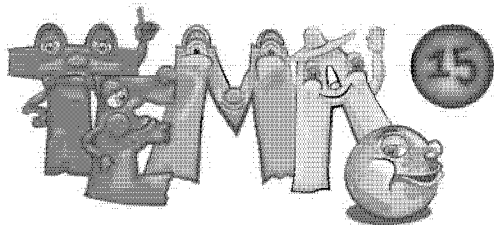
Куум аген гей

Куум аген гей

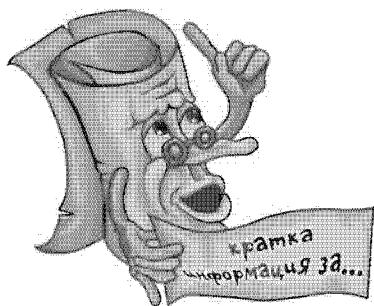
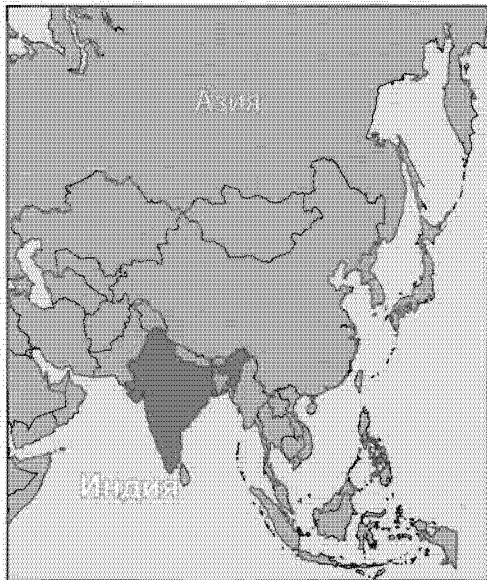
Куум аген гей, хей!

Всички скачат във въздуха

Здравейте, това е Индия

Кратка информация за Индия

Индия е държава на континента Азия. В нея живеят хора от най-различни култури, затова Индия е известна като страна с голямо културно многообразие.

Религиите в Индия също са най-различни: някои индийци са индуци, други християни, други будисти, мюсюлмани, сикхи.

Някои от езиците, които се говорят там са бенгали, хинди, кашмири, конкани, манипури, английски.

Няколко начина, да кажете „Здравей“ на различни езици, които се говорят в Индия:

- Намасте
- Сат Сри Акал Жи
- Салам Алейкум

Извинете, Индия ли е това?

○ **Цел:** Да предизвика стереотипите, които учениците могат да имат, да насърчи разбирането за прилики между начина на живот на хората по света.

○ **Необходими материали:** Карта на Индия, пощенски пликосе и предварително разпечатани снимки от Индия – сгради, природа, хора, храни и тиксо. Докато избирате снимките, опитайте да не създавате стереотипи у децата, не се фокусирайте върху екзотичното и мистериозното, нито върху бедността, змиеукротителите, пикантната храна.

○ **Насоки:** Закачете картата на Индия на дъската. Прегварително поставете снимките в пощенски пликосе и ги скрийте на различни места из стаята. Нека децата ги намерят. Когато някой намери

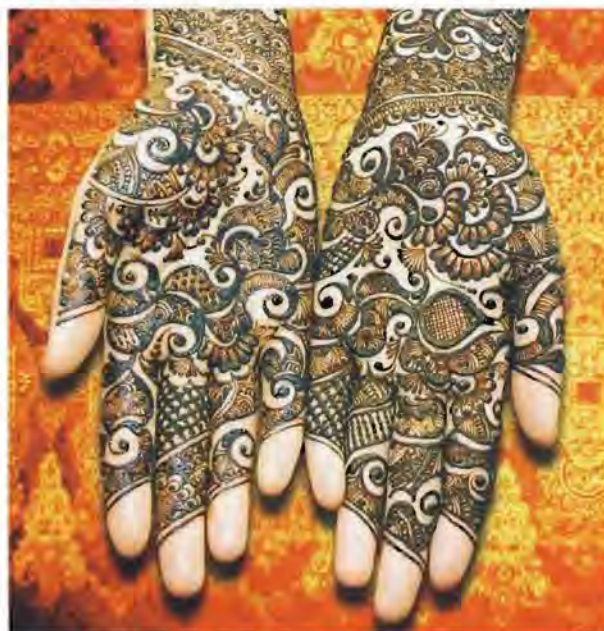
плик, нека не го отваря, а да извика „Извинете, Индия ли е това?“ Когато всички пликове са намерени, нека децата едно по едно да изваждат снимките и да питат „Извинете, Индия ли е това?“. Обсъдете всяка една от снимките. Попитайте децата дали са изненадани от това което виждат? Какви са приликите с България? Има ли разлики? Интересно ли им е един ден да посетят Индия? Нека всеки да залепи своята снимка от Индия на картата.

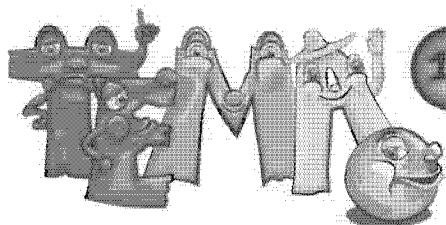

Мехнди (Mehndi)

- **Цел:** Да насърчи интереса на децата към характерни за дадена култура артефакти. Да стимулира разбиране за приликите между хората.
- **Необходими материали:** Тетрадка или лист формат А4 за всеки ученик, една снимка на декорирана ръка или крак с техниката Мехнди.

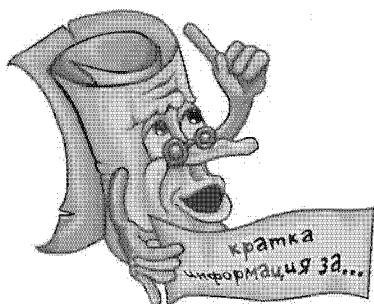
○ **Насоки:** Покажете снимката с украсената ръка или крак на децата. Обяснете, че това е украса, която се прави от жените в някои части на Индия по случай празници и чествания. Рисунките, които се правят се наричат мехнди, а за рисуване се използва къна – боя, която се извлича от специален храст в Индия. Къната се разрежда с вода и с нея се рисува като с боя. След като изсъхне, тя остава върху кожата през следващите дни. Нека децата да очертаят своята ръка върху белия лист. Сега нека с молив да се опитат да измислят своя мехнди или да прерисуват тази, която виждат.

16

Да проверим, това Китай ли е?

Кратка информация за Китай

Голяма част от математическото и научно знание в света е било създадено в Китай.

Китай е страна с бързо растящо население, това е една от причините за изключително бързо развиващата се икономика. Това развитие обаче, представлява заплаха за околната среда.

Както в много други страни и в Китай се практикуват различни религии – Конфуцианство, Християнство, Будизъм, и се говорят много езици: мандарин, ву, кантонийски, хсианг.

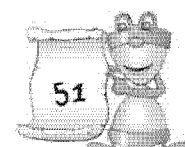
Китай е една от най-бързо развиващите се страни в света, а така също и една от най-големите. Тя се намира на континента Азия.

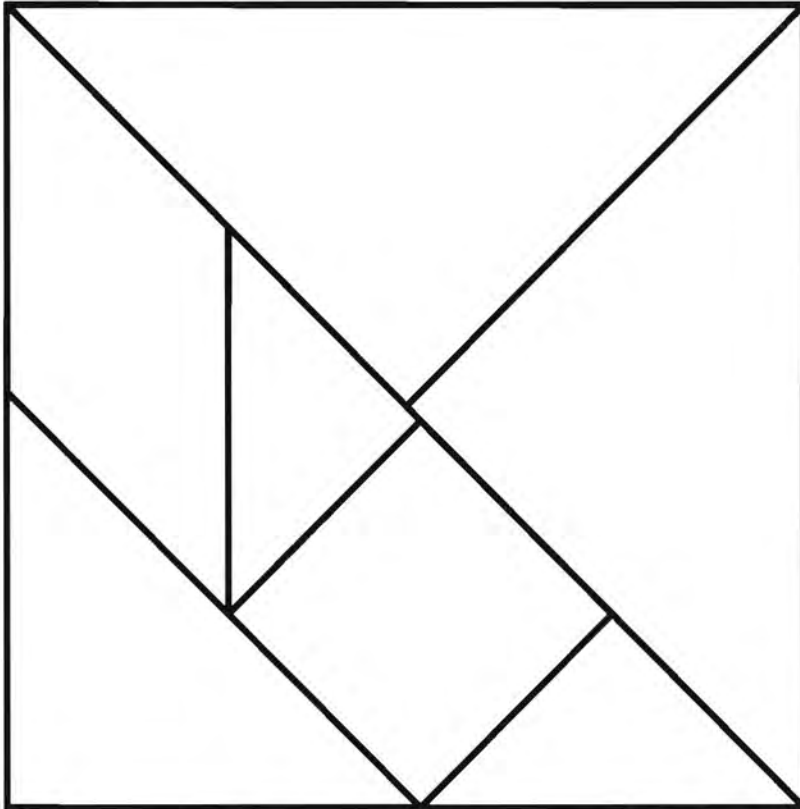

Да направим танграм

- **Цел:** Да стимулира децата да оценят положително приноса на други народи и общности към световното културно наследство.
- **Необходими материали:** Предварително подготвени, нарязани от Вас или от родителите на децата танграми от цветни хартии – може стари опаковки за подаръци, списания, вестници, или гланцово блокче. Използвайте модела на танграм тук. Лепило, бял лист хартия за всяко дете.

○ **Насоки:** Разкажете на децата какво представлява танграма – това е дребен пъзел, измислен в Китай, който се състои от седем дървени парченца и с които хората са правели фигури. Вместо от дърво, имаме танграми направени от хартия. Нека сега децата да се забавляват като слагят танграма и правят различни форми. Когато изберат своята форма, нека да я залепят върху бял лист хартия. Направете изложба.

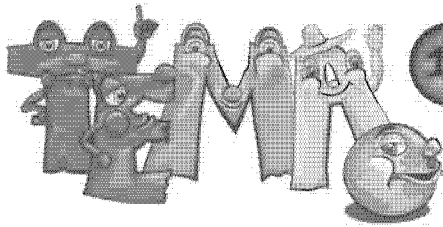

Крилати коне

- **Цел:** Да насърчи положителното мислене у децата и възрастните, че те могат да предизвикат промяна. Да създаде разбирането, че ние можем да учим от други култури, както и те от нас.
- **Необходими материали:** цветни парчета от плътна, бяла хартия, нарязани с еднаква правоъгълна или триъгълна форма като малки знаменца – достатъчен брой за всички деца, здрав, дълъг вълнен конец или ленено въже, здраво лепило за хартия и плат, цветни бои или фулмастри - за всяко дете. Хартия за всяко дете.

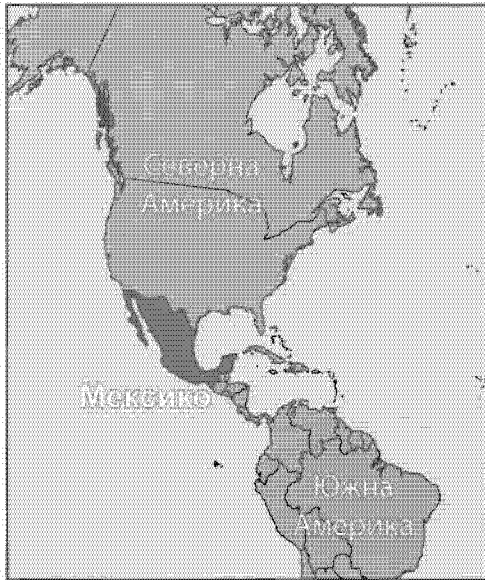
○ **Насоки:** Разкажете на децата, че в Тибет хората имат традиция да правят подобни знаменца, които да окачат навън като символ на техните молитви за щастие и промяна. Те наричат тези знаменца Крилати коне, защото вярват, че молитвите им достигат до боговете чрез тях. Раздайте на децата по едно или две от знаменцата. Нека да украсят своето знаменце, традиционните цветове за тези знаменца са червено, жълто, бяло, зелено, синьо. Докато работят, нека си помислят за нещо, което силно желаят, може да е за тях самите, за техните семейства или за света. След като флагчетата изсъхнат, Вие опънете вълнената нишка и подредете всички флагчета. Залепете ги около нишката като навиеете част от флага, предварително намазан с лепило. Ако нишката се получи твърде дълга, можете да направите две такива. Окачете крилатите коне и кажете на децата, че сега те изпращат своите положителни послания на света.

17

Мексико!

Кратка информация за Мексико

Мексико е държава в Латинска Америка.

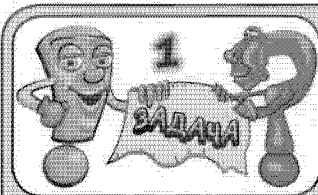
Страната е туристическа дестинация, към която има нарастващ интерес.

Това е държава с дълга и гревна история, която може да се види днес в културното ѝ многообразие.

Цивилизацията на Ацтеките в Мексико през 15 в. е била изключително добре развита. И днес наследниците на Ацтеките живеят в Мексико.

В страната се говорят над 60 различни езика.

Мексико е един от най-големите производители на сребро в света, както и на други метали, храни и облекло.

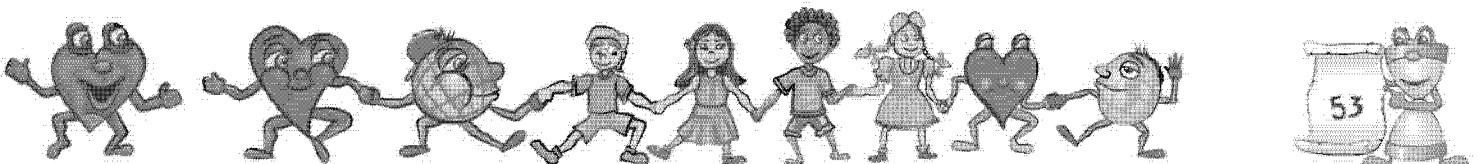
Загръстване на булевард в Мексико сити

○ **Цел:** Да представи на учениците характерни елементи от начина на живот на други общности като направи аналогия с българската реалност.

○ **Необходими материали:** Предварително подготвени снимки на транспортни средства, по възможност от Мексико сити.

○ **Насоки:** Докато им показвате снимки, разкажете на учениците, че Мексико сити е голям град и много често там се случва да има загръстване по големите булеварди. Авенида де лос Инсурхентес е булевард, дълъг 28 км. Попитайте децата, какви начини за придвижване виждат от показаните снимки в Мексико. Запишете ги на дъската. Нека сега да се върнем в България, кои от тези начини се използват и у нас?

Колко човека могат да се придвижат с един автобус / трамвай / тролей?

А с една лека кола?

Какво е необходимо, за да се задвижи автобуса?

А трамвая?

Какъв проблем би могло да има за околната среда?

А какво е нужно, за да се движи велосипеда?

Как вие предпочитате да пътувате?

Можете да гласувате.

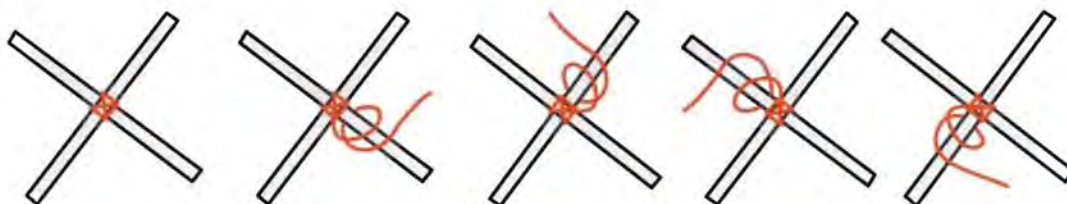
Око на Бог

- **Цел:** Да запознае децата с различни традиции, които имат групи общности.
- **Необходими материали:** две дървени клечки – напр. дървени шишчета, клечки от сладолед и др., прежда в различни цветове – за всяка група.

○ **Насоки:** Разкажете на децата, че от древните мексиканци е дошла традицията, наречена Око на Бог. Това е символ на желанието на древните да разберат непознатото. И днес в Мексико се правят такива символи, които се смята, че носят късмет.

Задачата може да бъде изпълнена от групи по 4 до 5 деца. Предварително подгответе необходимите материали, така че да са достатъчни за всички деца, а така също и един комплект за Вас, за да можете да демонстрирате.

Разположете двете клечки, така че да формират кръст. Започнете да омотавате двете клечки с прежда, така че да ги фиксирате, за да не се разместват. Сега можете да започнете да омотавате постепенно един цвят прежда, докато не се получи цветен блок – отгоре и отдолу на клечките. След това продължете с нови цветове прежди около кръста, докато не се получи преливащи се пластове прежда, около клечките. Ето това е вашето Око на Бог.

КАРТА на СВЕТА

"С УМ И СЪРЦЕ ЗА СВЕТА".

начален етап

Нигер
Ч А Д
Судан

Камерун
Ц А Р

Демократична
Република
Конго

Ангола

Ю А Р

Ботсуана
Замбия

Зимбабве

Мозамбик

Танзания

Южен
Судан

Уганда

Етиопия

Йемен

Арабска
Държава

Оман

Мадагаскар

Индия

Бангладеш

Мянмар

Лаос

Камбоджа

Виетнам

Филипини

Шри Ланка

Арунавачи
Хандрайски
острови

Непал

Бруней

Малайзия

Индонезия

Папуа
Нова
Гвинея

Тасмания

Австралия

Нова
Зеландия

Корвален
острови

Херд и Макдоналд
острови

Нова Каледония
острови

Вануату

Фиджи

Соломонови о-ви

Гуам